

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 23. De timore Dei, & vitiis contrariis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

inferre siue Deo, siue proximo, siue sibi met. Si enim arbitrio prudentis hæc fuerit notabilis, illa censetur peccatum mortale: alias, minime. Contingit secundo ex parte obiecti curiositas, cum res scita, occasio est probabilis peccandi: quod peccatum erit mortale, si mortale fuerit illud cuius probabilis periculo se quis exponit. Sic qui nouit se procliuam ad luxuriam, curiose puellas tripudiantes intuetur, aut libros de rebus amatorijs curiose legit, peccat mortaliter tanquam exponens se probabilis periculo peccati mortalis. Contingit eadem ratio, si sit de rebus rararum cognitio prohibetur: sic enim peccare censetur qui addiscunt curiosa: prout Actor. 19. appellantur: specialiter autem res magica tanquam plenæ superuacaneis curis ac vanis imaginationibus. Item qui libros prohibitos legunt, aut qui duella vel ludos vitiosos spectant: aut ea quæ dicuntur in confessione audiunt absque consensu penitentis. Peccant autem mortaliter quando sub mortali prohibita est cognitio eorum, quæ ipsi cognoscere appetunt.

Ex parte porro finis, curiositatem inordinatam esse contingit, cum cognitio appetitur ad perpetrationem peccati: quod si sit mortale, erit etiam illa mortalis: vt cum quis appetit defectus alterius cognoscere vt infamet ipsum. Contingit denique ex parte circumstantiæ: tum quando vteretur quis arte dæmonis ad comparandam cognitionem: tum quando alium induceret ad peccandum mortaliter: vt si vellet scire ab eo illud quod sub mortali tenetur seruire secretum ratione iuramenti vel ratione pœnæ excommunicationis impositæ reuelanti: tum etiam quando sic se occuparet in addiscendis non necessarijs, vt omitteret adimpletionem præcepti obligantis ipsum sub mortali: quale est de audienda Missa in die festo: aut daret alijs graue scandalum, vt accedere potest Sacerdoti vacanti studio rerum à suo statu alienarum: & interea ignorans quæ sunt eiusdem status propria. Atque de curiositate huiusmodi sitne peccatum mortale an solummodo veniale, eadem ratione iudicandum est, qua de curiositate primi & secundi modi ante traditum est iudicandum esse.

CAP. XXIII

De timore Dei & vitijs contrarijs.

SUMMARIUM.

- 217 *Definitio timorù Dei, ac quinque actus appellati eodem timoris Dei nomine.*
 218 *Quis dicatur ahor mundanus, & quod is sit peccatum mortale in tribus casibus.*
 219 *Amor mundanus rei licite ex sola intensione actus non efficitur mortale.*
 220 *Aliquot casus in quibus ex accidenti censetur peccatum mortale.*
 221 *Timor malus quid, & quoruplex sit.*
 222 *Quando timor, non malus sed bonus, censeri possit.*
 223 *Malus, est peccatum mortale in tribus casibus.*
 224 *Ex timore malo transgrediens præceptum, quod obseruare tenetur, aggravat suum peccatum secus sicut ex alijs malis circumstantijs.*
 225 *Tentatio Dei opponitur diuersis virtutibus.*
 226 *Quaedam est expressa, quedam tacita.*
 227 *Quando sit & quando non sit peccatum mortale.*
 228 *Duo casus in quibus non est peccatum.*
 229 *Prudentia seruanda in petendo miraculum à Deo.*

Merito prius de timore Dei quam de obedientia dicitur, propter conjunctionem quam habet cum fide & spe primo loco expositis. Nam ex fide ortum habet, sicut & spes, cum quæ conuenit, quod circa futura per fidem proposita, versetur: etsi cum hoc discrimine, quod spes sit bonorum quibus homines excitantur ad virtutem; & Dei timor sit malorum quibus reuocantur à peccato. Solet autem timor sumi tripliciter apud Theologos, primo, pro passione consistente in fuga mali futuri, apprehensi sensu vel intellectu: in qua acceptione consideratur à D. Thoma 1. 2. quæst. 41. 42. & 43. Deinde pro virtute quæ est circa Deum, de qua vt valde

coniuncta cum spe, D. quod, Thom. agit 2. 2. quæst. 19. Postremo, pro vno ex donis Spiritus sancti, de quo idem adhuc agit ibidem art. 9. Atque in presentiarum occurrit considerandus acceptio secunda. Primo vero loco, dicendum est quid sit: deindeque sigillatim de vitijs illi oppositis dicendum: quæ sunt amor mundanus, timor malus, & tentatio Dei.

De ipso timore Dei.

SECTIO I.

Atque ad primum accedamus: Timor Dei definitur potest: virtus qua timetur tum malum pœnæ, & cum eo Deus, tanquam is à quo ipsum indigi potest: tunc etiã malum culpæ, & cum eo, tam ipsemet qui timet, tanquam is à quo principaliter, quam alij homines tanquam ij à quibus minus principaliter & occasionaliter, idem malum provenire potest. Cui definitioni congruenter, quinque actus distinguuntur eiusdem virtutis, appellati ipso timoris nomine. Primus, dicitur timor criminalis, quo quis timet malum culpæ, & simul seipsum quatenus ipse est ille à quo sibi idem met malum inferri potest. Secundus dicitur seruilis, quo quis (ad instar seruorum videlicet, qui verberum formid ne obsequuntur dominis) timet pœnã siue temporalem siue æternam, à Deo iudice infligendam: eaq; de causa abstinet à culpa, & de ea dolet si commissã sit. Tertius dicitur initialis, quo quis patitur ob culpam timet, partim ob pœnam, partim ex amore, seu ex inchoata charitate quæ nondum est perfecta, ita vt necdum foras mittat timorem seruillem, quod proprium est perfectæ charitatis: dicente D. Ioann. in 1. sua Canonica cap. 4. Perfecta charitas foras mittit timorem. J. Vnde sumptam esse ipsam timoris initialis appellationem habetur ex D. Thoma in cit. quæst. 19. art. 8.

Quartus timor dicitur filialis, quo quis magis timet culpam tanquam Dei communis parentis amantissimi offensam, quam pœnam: ad instar nimirum boni filij, omnino timoris patri displicere. Quintus dicitur reuerentialis, quo quis considerans summam maiestatem Dei & propriam vilitatem horret tanquam summum malum, se cõparare Deo. Quos omnes esse de se bonos consentiunt Catholici: quodque hæretici nostri temporis id negent de timore seruilis Gregorius à Valentia 2. 2. disput. 2. quæst. 2. puncto tertio bene refutat, & damnatur à Concilio Trident. sess. sexta, canone octauo. In quo hæere non est nostri instituti. Eisdem autem timores possumus inter se distinguere, quod timor criminalis pro obiecto habeat propriam imperfectionem & propensionem ad malum: seruilis vero habeat pœnam, & initialis culpam prout separat à Deo, eumque prouocat ad iram, filialis autem habeat culpam, prout est Dei offensa seu iniuria ei illata. Quod atinet ad reuerentialem, is non est proprie timor, sed potius pietas & religio erga Deum. Quanquam vt de omnium optimo, & nobis cum beatis communi, intelligi potest illud Psal. 18. Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi.

Porro timorem Dei quoad actum timendi esse in præcepto constat de filiali ex verbis Deuteronomij 10. Quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in vijs eius & diligas eum, &c.] De seruilis vero ex verbis Domini nostri Matth. 10. & Lucæ 12. Eum time, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem & corpus & animam perdere in gehennam. Quorum duorum timorum potissimum ratio habetur in praxi nobis proposita, tanquam annexorum contritioni sacramentali. Iam talis præcepti obligacionem esse sub mortali, patet ex rei quæ præcipit necessitate ad salutem; aperte significata illis verbis Ecclesiastici 1. Timor Domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non potest iustificari. Sicut igitur peccati expulsio ac iustificacio necessaria est ad salutem, ita est & timor, sine quo hæc non prouenit.

Si queras pro quibus temporibus obliget tale præceptum: ita vt vi illius compellamur ad eliciendum talis timoris actum. Respondetur, quod cum is actus necessarius sit ad exeundum à peccato, & ad iustificacionem, vt habetur ex verbis scripturæ ante relatis: tunc obligacionem illius contingere cum ex præcepto penitentia, tenemur commissa peccata detestari ad remissionem illorum consequendam; nempe in proba-

bili mortis articulo, aut cum suscipiendum est aut administrandum aliquod Ecclesie sacramentum, prout dictum est suo loco in præced. lib. 5.

Sirursus quaras, An homo post obtentam peccatorum veniam & Dei gratiam, teneatur adhuc vi memorati præcepti certo tempore elicere actum timoris Dei? Respondetur quod cum id ipsum præceptum datum sit tanquam remedium ad consequendam peccatorum veniam, difficile esse definire quibus alijs temporibus obliget, quã ijs quibus oportet nos reconciliari Deo, à cuius gratia & amicitia excidimus per peccatum mortale: nisi quod dici possit tunc obligare, quãdo contigerit quem sic tentari, vt ne succumbat, necesse sit ei actum timoris Dei corroborari.

De timore mundano.

SECTIO II.

218.

AMor mundanus dicitur amor creaturarum scilicet rerum temporalium: quialiquando quidem bonus est & licitus: vt is de quo dicitur Proverb. 29. Qui amat sapientiam lætificat patrem suum] sed plerunque est, malus & illicitus: quoties nimirum ordinatus non est secundum rectæ rationis regulam, nimisue est, prout D. August. docet libr. 21. De ciuit. Dei cap. 20. Atq; aliquando peccatum mortale esse patet per illud Ecclesiastici 10. Nihil iniquius est, quam amare pecuniam] & illud 1. Ioannis 2. Nolite diligere mundum, nec ea quæ mundi sunt. Nam qui diligit mundum, non est charitas patris in eo.] & illud Iacobi 4. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei.]

Tres autem casus dantur in quibus tale peccatum mortale esse contingit. Primus est, quando amor est rei mortaliter illicitæ, vt amor infortunij proximi, vel vxoris alienæ, vel aliarum rerum alienarum, contra charitatem vel iustitiam. Secundus est, quando est res sine alio qui licitæ & honestæ, tamen medium mortaliter illicitum, ad eas cõsequendas usurpatur, vt si quis ob amorem sanitatis conferunda: vteretur illicito concubitu, aut pollutione, aut ieiunium ab Ecclesia inditum violaret temere. Tertius est, cum eiusmodi amor adeo excreuit, vt propter eum violetur aliquod præceptum obligans ad mortale: vt si quis ob amorem diuitiarum furaretur, aut peieraret. Quibus tribus modis finem vltimum cõstituit in creatura D. Thom. significat. 2. 2. quæst. 19. art. 3. cum ait: Amorem mundanum esse, quo quis nititur mundo tanquam fine. Sed intelligendum est constitui tantum indirecte: nimirum quod sic peccans, auertendo se à creatore ad creaturam, hanc præferat illi. Alioquin enim eum id possit de omni peccato mortali similiter dici, ex ipso D. Thoma & Caiet. 1. 2. quæst. 88. art. 4. & 5. concedendum esset omne peccatum mortale esse dupl.: vt pote habens rationem amoris mundani, præter suam propriam & specificam. Quod vt absurdum referens Nauarr. in Enchir. prælud. 9. num. 16. addit in confirmationem, quod multi peccant mortaliter cognoscentes se non ponere finem vltimum in eo, quod taliter agunt.

219.

Difficultas est autem, num amor mundanus possit adeo intensus esse rei alioqui licitæ, vt peccatum sit mortale. Quare de differens Adrianus quodlibeto 7. quæst. 2. affirmat posse, iuxta illud quod ex D. Hieronymo habetur 32. quæstio. 4. cap. Ono, his verbis: Adulter est in suam vxorem amator ardentior; in aliena quippe vxore omnis amator turpis est, in propria nimis. Sed hæc autoritas illud nõ euincit. Nam responderi potest, D. Hieronymum vel loqui de peccato veniali; vel si loquatur de mortali intelligendum esse, quando sic diligitur vxor vt omnibus alijs rebus præponatur: vel quod probabilis est quando quis ita accedit ad vxorem, ac si aliena esset & non vxor. Adde quod quando primus intentionis gradus venialem tantum malitiam constituit, nec 1. aut 3. aut 4. aut quemcunq; aliũ, vt pote illi plane simile, mortalem constituit. Quia igitur ex venialibus quantumlibet multis non cõstituitur mortale, quantumcunq; intentio amoris fuerit, ea non erit de se plusquam venialis, vt pote surgens ex multiplicatione graduum, quorum singuli de se tantum sunt malitiæ venialis.

220.

Ex accidenti tamen mortalis esse potest in his casibus. Primus est, quando quis ob talem amorem exponit se certo probabili periculo alicuius peccati mortalis: vt si quis ob ni-

mium amorem diuitiarum, vel liberorum aut amicorum exponat se tali periculo; puta inferendi alicui grauem iniuriam: aut negandi fidem vel prolubendi in hæresim. Hinc Apostolus 1. ad Timoth. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, desideria multa nocentia; quæ mergunt hominem in interitum. Secundus casus est, quando quis ob eundem amorem negligit præstare ea ad quæ ex officio tenetur sub mortali: vt audire lacrum vel recitare horas canonicas attente & deuote. Tertius est, cum quis est paratus animo, habetve formale propositum peccandi mortaliter potius, quam amittere rem amatam: vt si quis ita sit affectus ad diuitias, sanitatem, vitam, &c. vt malit peccare mortaliter, quam talia perdere. Quartus casus est, quando creatura etiam de se bona appetitiue plus aut tantum diligitur, quam Deus: vt contingit ei qui se diligit creaturam aliquam, vt paratus sit transgredi potius Dei madata omnia, quam ab ea separari, quod proprium est finem vltimum in creatura constituit; & scelus nefandum, tanquam diuinæ maiestatis enormiter iniuriõdum.

De tim. re malo.

SECTIO III.

Timor malus est, quo timetur id quod timeri non debet: & ex obiecto diuiditur in vanum, humanum, & mundanum. Quorum vanus, est timor amittendi fauorem hominum: qui etiam dicitur amor sæculi. Humanus timor vero, est noxium corporalis vel mortis. Mundanus dicitur timor, est amissionis bonorum, vel perfectionis damni alicuius temporalis.

221.

Quoniam negandum non est, quin possit quilibet eorum bonus esse, tanquam ordinatus secundum rectæ rationis regulam, cum homini naturale sit timere homines & iacturam fauoris atq; gratiæ ipsorum: itemq; timere læsionem corporis & mortem: ac demum timere amissionem & iacturam bonorum. Et certe cum Iudex iniquus Lucæ 18. ex eo reprehendatur, quod nec Deum timeret nec hominem reuereretur, consequens est licitum aliquando esse homines reuereri, & culpabile esse non reuereri eos, prout exegerit existens in eis bonum siue gratiæ, siue virtutis, siue alterius perfectionis. Imo naturalis imaginis ac similitudinis Dei, illis à Deo ipso impressæ. Itaque timor siue vanus siue humanus, siue mundanus, tunc malus ac peccatum censeri debet, cum inordinatus nimisq; fuerit: quod tunc maxime contingit, cum aduersatur Deo. In quo casu oportet sollicite illum cauere, exemplo Elisæi qui Ecclesiastici 48. laudatur, quod in diebus suis, non pertimuerit Principem.

222.

In tribus autem casibus timor malus, peccatum est mortale: quorum primus est, quando huiusmodi timore transgreditur quis præceptum diuinum aut Ecclesiasticum obligans ad peccatum mortale: vt si quis ob aliquem eiusmodi timorem, negaret fidem, aut ederet cibos veritos in ignominiam Christianæ religionis, aut in graue aliorum scandalum. Secundus est, quando ob huiusmodi timorem paratus est quis transgredi quodcunq; mandatum obligans ad mortale, licet nullum re ipsa transgrediatur: vt si quis transiens per terras hæreticorum paratus est eadem quæ illi facere: vt immunis sit ab ipsorum manibus & pericula euadat: etiam si nihil tallium quæ sub mortali prohibita sint, faciat. Tertius casus est, quando huiusmodi timore magis timetur detrimentum quodcunq; quam præcepti transgressio qua mortaliter peccatur: veli quis magis timeat penas inferni: mortem aut amissionem bonorum, quam transgredi præceptum quod sub mortali feruare tenetur.

223.

Porto quando timor est ex se malus, transgressio præcepti ex eo prouocans aggrauatur per illius malitiam. Exemplum est, si quis timeret amittere rem alienam quam iniuste possidet, ac ob eum timorem peieraret: vel si timeret amittere concubinam; & ex eo timore furaretur ad eam apud se retinendam. Cæterum præter bonum & malum timorem datur quidam in differens, nempe naturalis ille, quo malum seu nociuum naturaliter timetur, & proprie dicitur timiditas: de qua dicere, nihil refert ad nostrum institutum.

224.

Deten-

De temptatione Dei.

SECTIO IV.

225. **N**Otandum est, tentationem Dei peccatum esse, non tantum oppositum timori Dei, sed etiam alijs virtutibus: puta religioni, fidei, spei & simplicitati; diuersa tamen ratione. Timori enim Dei opponitur, ut est nimia quædã & impudens audacia. Religioni vero, quatenus est Dei irreuerentia: & fidei quatenus prouenit ex incredulitate, spei porro quatenus est temeraria quædã præsumptio: simplicitati demum, quatenus est nimia quædam curiositas. Igitur tentatio Dei, de qua hic sermo est (& de qua cum D. Thoma 2. 2. qu. 97. agunt tum ipsius interpretes, tum Summularij in verbo Tentare, tum etiam tractantes de peccato contra istud præceptum ut Nauarrus in Enchir. cap. 11. num. 40. & 41. & alij satis obuij) definitur potest vitium quo aliquis dicit vel facit; aut dicere vel facere vult aliquid ad capiendum sibi, vel præbendum alijs experimentum de aliquo attributo seu perfectione Dei: nimirum de ipsius potentia, sapientia, scientia, prouidentia, bonitate, voluntate, patientia, &c. Quæ descriptione significatur, quod Deus ab hominibus possit dupliciter tentari: vno modo, cum illi volunt sibi explorare, an perfectio aliqua sit in Deo: altero modo, cum idem alijs explorare volunt. Tentat quoque Deus hominem, non quidem inducendo ad malum sicut diabolus, quia id repugnat illi, qui *ideo intentator maior dicitur à D. Iacobo in sua Epist. cap. 1. sed ostendendo alijs seu patet sciendo virtutem, perfectionemque ipsius. Sic dicitur tentasse Abrahamum Genes. cap. 22. itemq; Iobum & Tobiam, prout habetur ex eorum historijs.*

226. Porro Deus à nobis tentari potest; tum expresse, ut cum aliquid directa intentione dicimus aut facimus eo fine, ut exploremus verum ipse possit aut vel aliquid facere: ut si quis petat miraculum fieri pro se vel pro alio. Quo pertinent purgationes vulgares solitæ fieri ferro cadente vel aqua feruente, quas sacri canones reprobant, ut habetur notatum 2. quæst. quinta, cap. Consultuisti: pertinent & duella reprobata ibidem cap. Monomachiam, & in capit. 1. & 2. De purgatione vulgari, & in Concil. Trid. sess. 25. cap. 19. De reform. Pertinent nonnulla alia de quibus Thom. Sanchez alijs citatis in opere morali lib. 2. cap. 34. à num. 6. Tum etiam tacite: ut cum quis talem finem non proponit quidem sibi, tamen id quod facere conatur, eiusmodi est, ut fieri non possit, *eo saltem modo, sine miraculo, seu sine supernaturali Dei virtute: ut si quis vellet viuere sine vilo cibo vel bene docere aut cõcionari, sine vilo studio: sanitatem recuperare in graui morbo, sine vilo remedio: trajicere latum fluium sine nauicula, aut arte natandi.*

227. Atque nonnunquam tentatio Dei est peccatum mortale, nonnunquam solummodo veniale, nonnunquam etiam nullum peccatum. Nam in tribus casibus peccatum est mortale, prohibitum illis verbis Deut. 6. & Matth. 4. Non tentabis Dominum Deum tuum. Primus casus est, quando expresse tentatur diuina potentia vel scientia, id est, quando quis expresse aliquid facit, ut experimentum capiat de diuina potentia vel scientia. Nam præterquam quod, id est contra reuerentiam quæ Deo debetur, & nimis magna curiositas, est etiam species infidelitatis, cum talis ex parte dubitet, An Deus aliquid possit vel sciat. Hoc modo videtur diabolus tentasse Christum Matth. 4. in prima tentatione, Dic vt lapides isti panes fiant, & in tertia, Hæc omnia tibi dabõ si cadēs adoraueris me. In illa enim voluit explorare Christi potentiam, & in hac scientiam.

Secundus casus est, quando expresse tentatur voluntas Dei, hoc est, quando quis facit aliquid ut exploret an Deus velit aliquid facere, neque ad explorandum necessitas: siue ex parte finis, neque ex parte medij. Ex parte finis quidem ut cum talis exploratio necessaria non est ad propriam vel alienam salutem, aut ad Dei voluntatem implendam; nec admodum conueniens est ad aliquod commune bonum. Ex parte medij vero, ut quando media ordinaria à Deo instituta non omnino desunt. Quæ ratione diabolus tentauit Christum in secunda tentatione: cum voluit ut mitteret se deorsum cum posset per gradus descendere. Merito vero talis tenta-

tio peccatum mortale censetur, tum ob flotabilem Dei irreuerentiam: tum ob quandam temerariam præsumptionem quam includit.

Tertius casus est, cum quis ex curiositate videndi insolita petit à Deo miraculum. Nam id quoque est notabiliter contra reuerentiam Deo debitam: quia in eo agitur cum illo ut cum ludione & curiosorum fauore. De hoc quid diuerse sentiant refert Sanchez in opere Morali lib. 2. cap. 34. num. 5. sed ratio amata illum sufficienter confirmat. Cum autem Dei tentatio fuerit tacita (tunc contingens vt D. Thom. 2. 2. quæst. 97. art. 1. declarat, cum neglectis modis à diuina prouidentia constitutis, aliquid agitur expectato effectu à solo Deo sine necessitate aut vtilitate) peccatum est tantum veniale, vt Caietan. & Armilla notant in verbo Tentare, cum quis ex simplicitate vel inconsideratione non crassa, negligit remedia humana: præsertim autem si id faciat ex magna spe quam concepit de diuina bonitate. Per accidens nihilominus talis quoque tentatio potest peccatum esse mortale: scilicet, cum quis graue detrimentum, quod præuidere potuit & debuit sibi aut alteri per eam inferri.

Denique duo sunt casus in quibus nullum peccatum, imo licitum sanctumque est tentare Deum. Prior, quando Deus extraordinario modo per reuelationem, seu interiorem inspirationem, aut per Prophetam loquitur, si aliqua noua proponat credenda. Nam tunc bonum est explorare an vere Deus sit qui loquitur: & ita Abraham tentauit Deum Gen. 15. dicens, Domine Deus meus vnde scire possum quod possessurus sim eam? Tentauit etiam Cedeon Iudic. 6. cap. per vellus positum in area, vno die plenum fore, & altero die siccum. Tentauit quoque Ezech. 4. Reg. cap. 20. per regressum vmbra decem gradibus. Et pater ipsius Achaz grauitè peccauit, quod incredulus Prophetæ verbis, Deum tentare noluerit ex cap. 7. Esaiæ vers. 12.

Posterior casus est, quando necessitas exigit aut pia vtilitas, ex D. Thoma 2. 2. quæstio. 97. art. 2. habet. Censetur autem necessitas exigere, quando nullum aliud superest remedium humanum iuxta illud Paral. 20. Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residuum, vt oculos nostros dirigamus ad te. Pia vtilitas vero, quando ex opere extraordinario & supernaturali speratur conuersio mortuorum ad fidem. Quæ ratione Apostoli Act. 4. petierunt à Deo miracula fieri per nomen Christi: vt scilicet virtus illius manifestaretur ad fidelium confirmationem, & infidelium conuersionem. Et libro tertio Regum cap. 18. Elias obtinuit à Deo descensum ignis de celo in suum holocaustum, precatu eum his verbis. Exaudi Domine, exaudi Domine, vt discat populus iste, quia tu es dominus Deus, & conuertisti cor eorum. Verum tamen in tali re opus est magna prudentia: quia nullus debet facile miracula vel prodigia attentare, nisi ex diuina reuelatione vel interiore, eoque, forti, impulsu Spiritus sancti; cuius cooperatione à nobis perfici potest aliquid perfectius, quam nostra ars & industria ferat, quemad. D. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. declarat.

Cæterum ad talem prudentiam pertinet maxime summissio animæ, per quam homo fidem & petitionem suam non determinat ad aliquod signum particulare. quia talis modus petendi temerarius esset, & contra subordinationem Deo debitam: sed solum petat vt necessitati occurranti misericorditer prouideat secundum dispositionem diuinæ suæ prouidentia. Cuiusmodi conditionem talis petitio debet semper habere coniuncta: alioqui enim censetur tentatio Dei, per quam irreuerenter illi certum quid præscriberetur tanquam signum vniuersum manifestatiuum suæ voluntatis aut potentia vel scientia suæ diuinæ. Sic itaque procedendum est in eiusmodi negotio; vt credendo, firmiter Dei infinitam potentiam & prouidentiam paternam, totum committamus suæ sanctissimæ voluntati: imitacione trium puerorum, qui ex cap. 1. Danielis, regi Nabuchodonosor dixerunt: Ecce Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis & de manu tua õ rex liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi õ rex, quia deos tuos non colimus, &c.] Quod si aliquando Sancti aliqui legantur certum signum publicum petiisse ad confundendos hæreticos, credendum est id non fecisse absq; speciali Spiritus sancti impulsu: cum tam excellens & supernaturalis sit talis petitio, vt videatur non

posse

posse recte fieri sine speciali Dei monitione, quemadmodum notat Suarez in opere de religione tract. 3. lib. 1. cap. 2. num. 13. in quo cap. & in sequenti tertio persequitur de hac re quæ sunt spe. ulationis scholasticæ.

CAP. VLTIMVM.

De obedientia & inobedientia.

SVM MARI VM.

- 230 Definitio obedientia specialis cum explicatione rationis, qua distinguitur ab obedientia generali.
- 231 Inobedientia quædam est generalis, & quædam specialis, & vtriusq. differentia.
- 232 Deo obediendum est in omnibus.
- 233 Quatenus obediendum homini, qui superior noster est.
- 234 Dubium subditi non liberat eum ab obligatione obediendi.
- 235 Deus potest de omnibus præceptum dare, non item homo.
- 236 Non est obligatio obediendi in eo, quod constat peccatum esse, etiam tantum veniale.
- 237 Hinc Superiori minori obediendum non est, contra præceptum maioris, nec cum scandalo proximi.
- 238 Ut obligatio sit obediendi, voluntas Superioris debet expressè esse mandata.
- 239 In quibus rebus sit obediendi obligatio, & cum æquales diuersa præcipiunt, quid agendum.
- 240 Inobedientia specialis apertenda est in confessione, non item generalis.
- 241 Inobedientia specialis diuersi modi, & quatenus non exprimi debent in confessione.

230. **V**Ltima virtus earum, quæ ad primum Decalogi præceptum pertinent, est obedientia: de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 104. & Summista in verbo Obedientia. Ea vero definitur: virtus quæ facit hominem promptum ad implendum Superioris mandatum, vt mandatum est. Vbi aduerte Superioris mandatum impleri dupliciter: primo materialiter; nempe faciendo simpliciter quod Superior ipse iniungit. Secundo formaliter; nempe idem faciendo ex motu, quod à Superiore mandatum sit. Quorum modorum priore, constituitur generalis obedientia; complectens sub se omnes virtutes, quatenus per eas implemus Dei & aliorum Superiorum nostrorum mandata: vt per fidem, mandatum de credendo: per spem, de sperando: per charitatē, de diligendo per iustitiam, de non inferenda proximo iniuria, & sic de reliquis. Posteriore modo vero, constituitur obedientia prout est specialis virtus ab alijs distincta: cuius munus est vt homo, tum illa quæ cæterarum virtutum sunt, tum alia de se indifferentia velit facere hoc nomine, quod sint à Deo, aut ab alio suo Superiore mandata: ita vt facere aliqua, sive ad alias virtutes pertineant, sive in alius virtutis, sed indifferentia de se sint, non spectet ad obedientiam: nisi eo intuitu facias, quod sint à Superiore mandata. Vnde in tradita definitione (vt propria esset specialis obedientia) addita est illa reduplicatio vt mandatum est.

231. Sicut autem obedientia ita inobedientia quædam est materialis ac generalis; & quædam formalis & specialis. Nam dupliciter potest quis esse inobediens: vno modo materialiter, quando scilicet simpliciter negligit facere ea quæ præcipiuntur: sicq. constituitur generalis inobedientia complectens in se omnia vitia, quibus contra Superiorum mandata peccatur. Quod peccatum in re leui veniale est; in graui autem mortale, non tamen distinctum ab alijs: sed idem cum vnoquoque eorum quæ perpetrantur singulorum præceptorum transgressione. Altero modo potest quis inobediens esse formaliter; vt censetur esse quando non præstat illud quod à Superiore mandatur, quia non vult mandato ipsius subesse; & ita constituitur inobedientia formalis: quæ est speciale vitium, distinctum ab alijs, & oppositum obedientia formalis; semperque censetur esse grauissimum peccatum mortale, cum semper habeat annexum formalem & expressum Dei contemptum in mandatis ipsius: aut in mandatis aliorum Superiorum, qui ab ipso auctoritatem habent: iuxta illud Lucæ cap. 10. Qui vos audit, me audit; & qui vos

spernit, me spernit.] Item illud ad Rom. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Vnde ea solet quoq. dici inobedientia ex contemptu: indeque peccatum esse mortale constat per postremam regulam earum quas tradidimus in præcedenti lib. 15. cap. 7. De eadem autem differunt plenius D. Thom. & Caiet. 1. 2. quæstio. 105. & Summularij in verbo Obedientia, atq. alij qui tractationem instituunt de peccatis capitalibus eam facientes superbia filiam. Sed sufficere vt addamus aliquot documenta vtilia ad cognoscendum in quibus teneamur vel non teneamur ex obligatione obedire nostris Superioribus. Alia vero quæ magis propria sunt speculationis scholasticæ, quam nostri institui, ei qui nosse volet suppeditabit Leonardus Lessius De iust. & iure lib. 2. cap. 46. dubit. 4. 5. & 6.

Primum igitur documentum est: in omnibus obediendum esse Deo. Nam impossibile est aliquid iniquum à Deo præcipi: cum aliquid eo ipso bonum sit, quod cadat sub diuinam voluntatem, quæ est prima rectitudinis regula: neq. de hoc quisquam dubitet.

232. Secundum est, Subditum teneri homini Superiori suo, obedire in ijs omnibus & solis, de quibus non constat euidenter, quod sint contra præceptum Dei aut alterius Superioris, eo qui præceptum dat maioris, & cui obediendum sit; vel certe quod sint talia, quæ excedant limites potestatis, & auctoritatis in subditum ipsum. Hoc D. Thom. in cit. quæst. 4. art. 5. tangit. Et confirmatur: quia quod in omnibus ijs, subditus teneatur suo Superiori obedire: constat aperte per Christi mandatum Matth. 23. Omnia quæcunq. dixerint vobis, seruare, & facite. Quod iolis vero; quia id ipsum Christi mandatum, & quoduis simile (quale est illud ad Coloss. 3. Filij obedite parentibus, per omnia) sic intelligendum est, vt retineatur illud Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Quo quidem significatur non esse obediendum in ijs quæ constat esse contra voluntatem Superioris præeminentioris.

233. Aduertendum autem est circa hoc documentum: vt subditus obedire teneatur, non esse necessarium vt videat intelligatq. bonum esse, & intra limites auctoritatis sui Superioris contineri illud, quod sibi præcipitur; sed sufficere, vt nō sciat euidenter illud esse malum, aut contineri intra dictos limites. Nec enim ad officium ipsius pertinet tale quid inquirere: sed potius vt motus sola auctoritate Superioris sui, perluadeat sibi bonum expediensque esse facere id quod præcipitur etiam si non videat quare & quomodo bonum expediensque sit. Qua in re consistit obedientia cæca in spiritali vita tantopere commendata. Pro qua aliquot Sanctorum Patrum auctoritates adfert Gregor. a Valen. 2. 2. disput. 7. quæstio. 3. puncto 2. Pro eaque facit illud ad Hebræos 13. Obedite præpositis vestris & subiaccete eis: ipsi enim perouigilant, tanquam rationem pro animabus vestris reddaturi. Quibus verbis Apostolus indicat ad Superiores maxime spectare, vt peruigilent seu videant quid nos agere expediat, bonumque sit: tanquam ij qui in die iudicij reddaturi sunt pro nobis rationem de ijs, quæ ex ipsorum præscripto fecerimus.

234. Tertium documentum est: subditi dubium de eo quod præcipitur, an sit malum, aut extra limites auctoritatis, quæ præcipiens habet in ipsum, non impedire quominus ille teneatur obedire. Ratio est, quia ipse potest dubium deponere, per mandando sibi rectum esse præceptum Superioris, quædo quidem non constat ei euidenter de contrario: nihilque obstat, quin statim possit se non peccare, imo potius se teneri satisfacere obligationi obediendi, quam illud imponit: cum iuxta præcedens documentum, Superior habeat ius imperandi omne id quod malum esse, aut extra limites auctoritatis ipsius esse non constat euidenter: atque in casu dubij, melior sit conditio Superioris tanquam constituti in possessione suæ auctoritatis: ipseque existimari debeat recte præcepisse, quamdiu non constat de contrario, iuxta capit. Quid culpatur. 23. quæst. 1.

235. Quartum documentum est: Nihil esse extra limites diuinæ auctoritatis & prouidentia: ideoque simpliciter in omnibus obediendum esse Deo. Extra limites vero humanæ auctoritatis generaliter esse (quod recte explicat D. Thom. in eadem quæstio. 104. art. 5.) tum ea quæ sunt contra Superioris